

**ХУЛОСАИ
ШУРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ 6D.КОА-100 НАЗДИ
ДОНИШГОҲИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ САЙЁҲӢ ВА СОҲИБКОРИИ
ТОҶИКИСТОН**

аз рӯйи диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илм

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори шурои диссертатсионӣ аз 11.10.2025, №1

Барои сазовор дониستاني Каримов Баҳодур Ҳасанович, шахрванди
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмии доктори илмҳои иқтисодӣ

Диссертатсия дар мавзӯи «Методология ва амалияи бунёдшавии низоми миллии баҳисобгирии молиявӣ дар шароити ҷаҳонишавии иқтисодӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.08 - Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит бо фармоиши раиси Комиссияи аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 01 октябри соли 2025 таҳти №383/хд “Дар бораи баргузор намудани Ҳимояи диссертатсия”, ки мутобиқи сарҳати 37 банди 9 ва сарҳати 4 банди 18 Низомномаи Муассисаи давлатии “Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон” тартиб дода шудааст, ба Ҳимоя дар шурои диссертатсионии 6D.КОА-100 назди ДБССТ, ки бо фармоиши КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 сентябри соли 2025 таҳти №353/шд таъсис ёфтааст, қабул гардид.

Довталаби дараҷаи илмӣ – Каримов Баҳодур Ҳасанович 14 марти соли 1966 таваллуд шудааст, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, миллаташ тоҷик.

Солҳои 1983-1989 дар Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон ба номи В.И. Ленин таҳсил карда, муассисаи мазкурро бо ихтисоси баҳисобгирии бухгалтерӣ ва таҳлили фаъолияти хоҷагидорӣ хатм намудааст.

Фаъолияти меҳнатиро соли 1989 аз вазифаи ассистенти кафедраи системаи автоматикунонидашудаи коркарди ахбори иқтисодӣ дар Университети давлатии Тоҷикистон ба номи В.И. Ленин оғоз намудааст. Солҳои 1991-1995 аспиранти Академияи молияи назди Ҳукумати Федератсияи Россия буда, соли 1995 рисолаи номзодиашро дар мавзӯи «Моделирование процессов обработки учетной информации в локальной сети» дифоъ намудааст. Соли 2023 бо унвони илмии дотсент сарфароз гардидааст.

Солҳои 1995-2004 дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон ва Институти иқтисодиёти Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият кардааст.

Аз соли 2004 то инҷониб дар вазифаҳои дотсент ва мудири кафедраи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон кор мекунад.

Оиладор, соҳиби 5 фарзанд.

Диссертатсия дар кафедраи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон омода

гардидааст.

Мушовири илмӣ: Хушвахтзода Қобилҷон Хушвахт, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, узви пайвастаи АМИТ, Президенти Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

- Шарифов Зариф Раҳмонович - доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи баҳисобгирии бухгалтерӣ ва аудити Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шохтемур;

- Амонова Дилбар Субҳоновна – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи менеҷмент ва маркетинги Донишгоҳи (славянии) Россия ва Тоҷикистон;

- Кошоновна Манзура Раҳматҷоновна - доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи молияи Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон.

Муассисаи пешбар - Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистон.

Интиҳоби муқарризони расмӣ бо мавҷудияти салоҳият ва мавқеи устувор дар доираи таҳқиқот вобаста ба баҳши баҳисобгирии бухгалтерӣ ва аудит, мавҷудияти интишорот дар соҳаи мазкур ва қобилияти баҳодиҳӣ ба аҳаммияти илмию назариявии диссертатсия, ҳамчунин бо ризоияти шахсӣ барои пешниҳоди тақриз асоснок шудааст.

Интиҳоби муассисаи пешбар бо он асоснок карда шудааст, ки Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистон дар самти илмии дахлдор шинохташуда буда, қодир аст, ки арзиши илмӣ ва амалии диссертатсияро муайян намояд.

Хулосаи мусбати додашудаи муассисаи пешбар аз ҷониби коршинос, профессори кафедраи фаъолияти гумруки Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистон, д.и.и., профессор Раҷабов Раҷаб Кучакович таҳия гардида, дар ҷаласаи кушоди кафедраи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити Донишгоҳи давлатии тижорати Тоҷикистон муҳокима ва тасдиқ карда шудааст (протоколи №2 аз 16.09.2025). Тақриз бо имзо ва муҳри ректори ДДТТ, д.и.т., профессор Назарзода Х.Х. тасдиқ шудааст.

Дар хулоса кайд гардидааст, ки диссертатсия дар мавзуи «Методология ва амалияи бунёдшавии низоми миллии баҳисобгирии молиявӣ дар шароити ҷаҳонишавии иқтисодӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.08 - Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит таҳқиқоти илмӣ-тахассусии баитмомрасида буда, ба талаботи муқарраршудаи “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ” (Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267) ҷавобгӯ буда, дорои аҳаммияти баланди назариявию амалӣ, навгониҳои илмӣ мебошад, дар сатҳи баланди илмию методологӣ омода гардидааст, дар он масъалаи муҳимми илмӣ ҳалли худро ёфтааст ва муаллифи он Каримов Баҳодур Ҳасанович сазовори дараҷаи илмии доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси зикршуда мебошад.

Довталаби дараҷаи илмӣ оид ба мавзуи диссертатсия 52 интишори илмӣ, аз ҷумла 1 монографияи илмӣ, 22 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда чопшуда дорад, ки муҳимтаринашон инҳоянд:

1. Современное состояние бухгалтерского учета в Республике

Таджикистан. Монография [Текст] / Б.Х. Каримов, М.Б. Каримиён. – Душанбе: ИПС, 2019. – 390 с.

2. Особенности учета скидок и возврата проданных товаров в современных условиях [Текст] / Б.Х. Каримов, Н.А. Ойев // Вестник Таджикского национального университета. Серия: социально-экономических и общественных наук. – 2020. – № 6. - С. 11-16.

3. Масъалаҳои эътирофкунии даромади корхонаи тиҷоратӣ [Матн] / Б.Х. Каримов, М.Б. Каримиён // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2020. – № 1 (30). - С. 47-53.

4. Составление плана счетов бухгалтерского учета на основе МСФО [Текст] / Б.Х. Каримов, М.Б. Каримиён // Вестник Таджикского национального университета. Серия социально-экономических и общественных наук. – 2020. – № 7. - С. 76-83.

5. Рушди назорати дохилӣ чун воситаҳои баландбардории самаранокӣ ва сифати хизматрасониҳои аудиторӣ [Матн] / Б.Х. Каримов, З.Т. Ғуломов // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2020. – № 3 (32). - С. 71-76.

6. Ҳамкории аудитор бо дигар шахсон барои гирифтани шаходатҳои аудиторӣ [Матн] / Б.Х. Каримов, Р.С. Тоҳирова // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2020. – № 4-1 (33). - С. 56-61

7. Пайдоиш ва рушди баҳисобгирии муҳосибӣ дар олами ислом [Матн] / Қ.Х. Хушвахтзода, Б.Х. Каримов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2020. - № 10. – Қисми 2. - С. 66-71.

8. Особенности отражения скидок в бухгалтерском учете предприятия продавца [Текст] / Б.Х. Каримов // Вестник Таджикского национального университета. Серия социально-экономических и общественных наук. – 2021. – № 1. - С. 38-44.

9. Баҳисобгирии муҳосибӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ ва рақамикунонии иқтисодиёт [Матн] / Б.Х. Каримов // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2021. – № 3 (37). - С. 115-119.

10. Баландбардории сифат ва самаранокии хизматрасониҳои аудиторӣ: истифодаи таҷрибаи байналмилалӣ [Матн] / Б.Х. Каримов, З.Т. Ғуломов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2021. - № 3-2. – С. 47-54.

11. Таъсири ҷаҳонишавӣ ба рушди низоми миллии баҳисобгирии муҳосибӣ [Матн] / Б.Х. Каримов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2021. - № 4. – С. 169-179.

12. Развитие системы бухгалтерского учета в условиях глобализации [Текст] / Б.Х. Каримов, Г.Т. Кодирова // Государственное управление. – 2021. - № 3 (52). – С. 38-49.

13. Таҳлили раванди ислоҳоти низоми баҳисобгирии муҳосибӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Б.Х. Каримов // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2022. – № 3 (42). - С. 23-34.

14. Хусусиятҳои баҳисобгирӣ ва аудити дохилии андоз аз даромади

шахсони ҳуқуқӣ [Матн] / Б.Ҳ. Каримов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. - 2022. - № 8. – С. 121-130.

15. Таҳаввули низомҳои миллии баҳисобгирии муҳосибӣ ва мушкилоти таснифи онҳо [Матн] / Б.Ҳ. Каримов // Идоракунии давлатӣ. – 2022. - № 4/1 (57). – С. 158-168.

16. Ҷанбаҳои амалии рушди аутсорсинги хизматрасониҳои муҳосибӣ [Матн] / Б.Ҳ. Каримов, Б.А. Нуров // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. - 2022. - № 11. – С. 136-143.

17. Иной взгляд на историю бухгалтерского учета [Текст] / Б.Х. Каримов // Вестник Таджикского государственного университета коммерции. 2024. - № 1 (51). – С. 118-125.

18. Равишҳои методологии бунёдшавии низомҳои миллии баҳисобгирии муҳосибӣ [Матн] / Б.Ҳ. Каримов // Паёми молия ва иқтисод. – 2024. - № 2(41). - С. 15-21.

19. Робитаи намудҳои баҳисобгирӣ дар низоми баҳисобгирии муҳосиби субъектҳои иқтисодӣ [Матн] / Б.Ҳ. Каримов // Паёми молия ва иқтисод. – 2024. - № 4(43). - С. 84-92.

20. Формирование системы бухгалтерского учета и организация бухгалтерской работы в экономических субъектах [Текст] / Б.Х. Каримов, М.Б. Каримиён // Вестник Таджикского государственного университета коммерции. - 2024. - № 3 (53). – С. 150-156.

21. Таҳлили ташхисии вазъи корбурди СБҲМ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Б.Ҳ. Каримов // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2024. - № 4-2. – С. 85-96.

22. Тенденции мирового развития финансового учета на основе МСФО [Текст] / Б.Х. Каримов // Идоракунии давлатӣ. – 2025. - № 1 (73). – С. 31-41.

23. Механизм разработки и внедрения учетной политики экономических субъектов в условиях МСФО [Текст] / Б.Х. Каримов // Сияние науки. – 2025. - № 1 (05) – С. 257-264.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳои зерин ворид шуданд:

1. Аз номи д.и.и., дотсенти кафедраи баҳисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудити факултети иқтисод ва идораи ДДОТ ба номи С. Айни Зиёзода Б.С. бо чунин эродҳо:

- пешниҳодҳо оид ба рақамикунонии баҳисобгирии муҳосибӣ қобили таваҷҷуҳанд, вале онҳо хусусияти умумӣ доранд; ҳуб мебуд, агар воситаҳои мушаххаси татбиқи технологияҳои рақамӣ дар сатҳи корхонаҳо таҳия карда мешуданд;

- дар баҳши таҳқиқот, ки ба ҳамоҳангсозии баҳисобгирии молиявӣ дар мамлакатҳои рӯ ба рушд баҳшида шудааст, муқоиса кардани таҷрибаи Ҷумҳурии Тоҷикистон на танҳо бо мамлакатҳои ҳамсоя, балки бо дигар мамлакатҳо (масалан, бо мамлакатҳои Осиёи Ҷанубу Шарқӣ) низ манфиатнок мебуд, чунки ин барои таҳқиқот пойгоҳи васеи қиёсиро таъмин мекунад;

- баъзе пешниҳодҳо оид ба тақмили қонунгузорӣ далелҳои муфасссалтари ҳуқуқиро талаб мекунанд;

- бахшҳои алоҳидаро метавон тавассути таҳлили муқоисавии таҷрибаи кишварҳои ҳамсояи Осиёи Марказӣ мустаҳкамтар кард.

2. Аз номи д.и.и., дотсенти кафедраи баҳисобгирии муҳосибӣ ва андозбандии Донишгоҳи давлатии Данғара Қодирзода Х.Қ. бо чунин эродҳо:

- автореферат ба баҳодиҳии миқдории самаранокии тадбирҳои пешниҳодшуда оид ба татбиқи СБҲМ ба таври кофӣ тамаркуз намекунад;

- тавсияҳои пешниҳодшуда оид ба рақамикунонии баҳисобгирии муҳосибӣ ҳосияти умумӣ доранд, ки таваҷҷуҳи амалии онҳоро коҳиш медиҳад;

- дар як қатор қисматҳои автореферат маводи назариявӣ зиёдатӣ буда, ба мисолҳои амалӣ кам диққат дода мешавад.

3. Аз номи д.и.и., профессор, муовини ректор оид ба робитаҳои байналмилалӣ Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон Ризозода Тӯра Раббим бо чунин эродҳо:

- дар автореферат масъалаи робитаи байни баҳисобгирии муҳосибӣ ва низоми танзими давлатии чараёнҳои молиявӣ ба таври кофӣ тасвир нашудааст, гарчанде ки ин самт барои мамлакатҳои рӯ ба рушд аҳамияти махсусан калон дорад;

- таҳлили назариявии иқтисоди исломӣ ва таъсири он ба баҳисобгирии муҳосибӣ ҷолиб аст, вале муаллиф метавонист вобаста ба татбиқи амалии принципҳои баҳисобгирии муҳосибии исломӣ дар мамлакатҳои алоҳида далелҳо меовард;

- мисолҳои амалии овардашуда танҳо бо корхонаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳдуданд; вусъат додани таҳлили муқоисавӣ бо дигар мамлакатҳо (аз ҷумла, мамлакатҳои ҳамсоя - Ўзбекистон, Қирғизистон, Қазоқистон) эътибори илмӣ таҳқиқотро боз ҳам баланд мебардошт.

4. Аз номи д.и.и., профессори кафедраи идоракунии молияи давлатӣ ва иқтисоди рақамии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Досиев М.Н. бо чунин эродҳо:

- дар автореферат ҷой доштани нуктаҳои муайяни баҳсбарангезро қайд кардан лозим аст, аз ҷумла зарурати баррасии муфассали дастгирии институтсионалии татбиқи СБҲМ дар низоми миллии баҳисобгирии молиявӣ; таҳлили амиқи амалияи миллии баҳисобгирии молиявӣ дар корхонаҳои хурд ва миёна, аз ҷумла имконияти истифодаи муқаррароти СБҲМ дар чунин корхонаҳо.

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, муқарризони ғайрирасмӣ дар баробари муайян кардани баъзе эроду камбудҳои автореферати диссертатсия муҳимияти ҷанбаҳои назариявӣ амалӣ, навоарӣ ва дастовардҳои илмӣ муаллифи диссертатсияро таъкид кардаанд.

Шурои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи довтолаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

- *исбот карда шудааст, ки* низоми миллии баҳисобгирии муҳосибӣ ҳамчун сохтори иттилоотие баррасӣ мешавад, ки ба рушди он омилҳои иқтисодӣ, ҳуқуқӣ ва институтсионалӣ таъсир мерасонанд ва самаранокии онро

дараҷаи ҳамгироӣ бо стандартҳои байналмилалӣ ба ҳисобгирӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ муайян мекунад; ҷорӣ намудани технологияҳои рақамӣ дар ба ҳисобгирӣ муҳосибӣ саҳеҳӣ ва шаффофӣ ҳисоботро афзоиш дода, ҳамкориҳои мутақобилаи низомҳои молиявӣ миллӣ ва байналмилалӣро беҳтар мекунад;

- **коркард карда шудааст:** амсилаи концептуалии таъсири ҷаҳонишавӣ иқтисодӣ ба рушди низомҳои миллии ба ҳисобгирӣ муҳосибӣ, ки ҳамоҳангсозии бисёрсатҳаи ҳисоботи молиявиро дар сатҳҳои байналмилалӣ, минтақавӣ ва миллӣ асоснок мекунад; равиши ташкили ҳадамоти муҳосибӣ бо истифода аз аутсорсинг барои коҳиш додани хавфҳо ва хароҷот, баланд бардоштани сатҳи ҷандирӣ ва таъмини риояи меъёрҳо; амсилаи ҳамгироии ба ҳисобгирӣ молиявӣ, ба ҳисобгирӣ идоракунӣ ва ба ҳисобгирӣ андоз, ки бунёди низоми ягона ва самараноки ба ҳисобгирӣ муҳосибӣ, дуруст тартиб додани ҳисоботи идоракунӣ ва ҳисоботи андозро таъмин намуда, аҳамияти ба ҳисобгирӣ молиявӣ ва ба ҳисобгирӣ идоракуниро дар қабули қарорҳои саривақтӣ таъкид менамояд, роҳҳои бартараф намудани маҳдудиятҳои ба ҳисобгирӣ молиявӣ ва беҳтар намудани ҳамкориҳои онро бо ба ҳисобгирӣ андоз барои беҳтар кардани андозбандӣ пешниҳод мекунад; тадбирҳои муассир оид ба беҳтар намудани назорати дохилӣ чиҳати таъмини дақиқӣ, саҳеҳӣ ва шаффофӣ ҳисоботи молиявӣ, ки татбиқи онҳо сифати ҳисоботи молиявиро беҳтар намуда, хавфи таҳрифи иттилоотро коҳиш медиҳад ва раванди қабули қарорҳои идоракуниро беҳтар мекунад;

- **пешниҳод карда шудааст:** тавсияҳои амалӣ оид ба ташкили усулҳои самараноки пешбурди ба ҳисобгирӣ муҳосибӣ дар заминаи ислоҳоти низоми ба ҳисобгирӣ муҳосибӣ бо назардошти стандартҳои байналмилалӣ ва хусусиятҳои миллӣ; роҳҳои тақмили низоми миллии ба ҳисобгирӣ молиявӣ дар асоси СБҲМ бо таваҷҷуҳ ба таҳияи сиёсати ба ҳисобгирӣ ва мукамалсозии нақшаи ҳисобҳо;

- **асоснок карда шудааст:** тамоюлҳои ҷаҳонӣ рушди ба ҳисобгирӣ молиявӣ дар асоси СБҲМ ва дар ин заминаҳо тавсияҳо оид ба мутобиқгардони СБҲМ дар мамлакатҳои рӯ ба рушд, татбиқи технологияҳои автоматикунони ба ҳисобгирӣ муҳосибӣ, бунёди стандартҳои нави ба ҳисобгирӣ муҳосибӣ барои дар ҳисобот инъикос кардани омилҳои иҷтимоӣ ва экологӣ;

- **ба низом дароварда шудааст:** мушкilotи асосӣ ба раванди гузариш ба стандартҳои байналмилалӣ монетизаванда дар асоси таҳлили ҳамаҷонибаи раванди ислоҳоти низоми ба ҳисобгирӣ молиявӣ бо назардошти татбиқи СБҲМ; татбиқи маводи методӣ мутобиқшуда, омӯзиши қарордон, инчунин таҳлили ҳамаҷонибаи низоми ба ҳисобгирӣ молиявӣ ва тақмили инфрасохтори иттилоотӣ барои татбиқи СБҲМ.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқоти мазкур бо он асоснок карда мешавад, ки дар он истифодабарии натиҷаҳои назариявӣ таҳқиқот барои тавсеаи асосҳои назариявӣ тақмили низоми миллии ба ҳисобгирӣ молиявӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ бо таваҷҷуҳ ба татбиқи СБҲМ имконпазир аст. Ҷанбаҳои назариявӣ қаркардшуда ва тавсияҳои методологии пешниҳодшуда барои рушди пажӯҳишҳои илмӣ дар соҳаи ба ҳисобгирӣ муҳосибӣ муфид хоҳанд буд.

Таҳлили мафҳуми баҳисобгирии муҳосибӣ ҳамчун воситаи идоракунии ва назорат арзёбӣ гардида, дар асоси он нигоҳи нави назариявӣ ба баҳисобгирии муҳосибӣ ҳамчун низоми иттилоотии бисёрчанба таҳия гардидааст, ки чанбаҳои идоракунии ва институтсионалии аҳаммияти онро дар шароити миллӣ ва байналмилалӣ асоснок мегардонад.

Дар раванди таҳқиқот усулҳои таҳлили иқтисодӣ, ташхис ва амсиласозии равандҳои ислоҳоти низоми баҳисобгирии муҳосибӣ, усулҳои амалии таҳлили ҳисоботи молиявӣ, арзёбии қоршиносӣ, таҳлили муҳтавои ҳуҷҷатҳои меъёрӣ, пурсиш ва мусоҳиба истифода шудаанд, ки самаранокӣ ва асоснокии натиҷаҳо, ҳуҷҷатҳо ва тавсияҳои илмӣ дар диссертатсия пешниҳодшударо таъмин кардаанд, аз қабيلي:

- омӯзиши таъсири равандҳои ҷаҳонишавии иқтисодӣ ба чанбаҳои ташкилию методологии амсилаҳои миллии баҳисобгирии муҳосибӣ, асосноккунии мубрамии ягонакунии стандартҳои ҳисоботи молиявӣ дар сатҳи байналмилалӣ;

- таҳқиқи асосҳои методологии бунёди низоми миллии баҳисобгирии муҳосибӣ дар шароити ҷаҳонишавии иқтисодӣ, омӯзиши равишҳои ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳқиқ ва арзёбии омилҳои асосие, ки ба рушди низомҳои баҳисобгирии муҳосибӣ таъсир мерасонанд;

- таҳлили вазъи муосири низоми миллии баҳисобгирии молиявӣ, баррасӣ ва арзёбии марҳилаҳои асосии ташаккул ва рушди он, ошкор намудани хусусиятҳо ва мушкилоти муосири ташкил ва пешбурди баҳисобгирии молиявӣ дар субъектҳои иқтисодӣ ва нишон додани роҳҳои ҳалли онҳо.

Дар диссертатсия далелҳои илмӣ назариявие оварда шудаанд, ки фарзияи таҳқиқотро оид ба татбиқи бобарори стандартҳои байналмилалӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мутобиксозии онҳо ба шароити иқтисодию иҷтимоӣ ва фарҳангии мамлакат, ҷамоҳангсозӣ бо раванди ислоҳоти низоми миллии баҳисобгирии муҳосибӣ, тақмили ихтисоси муҳосибон, рушди технологияҳои муосири рақамӣ ва назорати дохилӣ имконпазир мегардонанд.

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи доктринаи дарёфти дараҷаи илмӣ дар амалия бо он тасдиқ карда мешавад, ки:

- муқаррароти асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот бо фарогирии тавсияҳо оид ба татбиқи стандартҳои байналмилалӣ дар низоми миллии баҳисобгирии муҳосибӣ, ҷиҳати тақмили баҳисобгирии молиявӣ дар субъектҳои хоҷагидорӣ, фаъолияти ташкилотҳои аудиторӣ, инчунин дар раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии равиши баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳлил ва аудит мавриди истифода қарор гирифтаанд (маълумотнома-санадҳои татбиқ аз ташкилоти аудитории ҚДММ «Моор Стивенс», субъекти хоҷагидорӣ бахши хусусӣ – ҚДММ «Консалтинг инженернинг сервисез ЛТД» ва Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон мавҷуд мебошанд);

- тавсияҳо оид ба тақмили сиёсати баҳисобгирии муҳосибӣ, нақшаи ҳисобҳо ва низоми назорати дохилӣ дар субъектҳои хоҷагидорӣ, инчунин оид ба беҳтар намудани сифати маводи таълимӣ, мутобикгардони стандартҳои байналмилалӣ ба хусусиятҳои иқтисодии милли ва бозбинии санадҳои меъерии соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит пешниҳод карда шудаанд, ки

ин ба баланд бардоштани сифати ҳисоботи молиявии субъектҳои хоҷагидорӣ мусоидат хоҳад кард;

- **муайян карда шудааст**, ки амсилаи баҳисобгирии муҳосиби исломӣ решаҳои амиқи таърихӣ дошта, дар рушди амалияи муҳосибӣ таъсири ҷиддӣ гузоштааст. Имрӯз ин равиш махсусан дар шароити ҷаҳонишавии иқтисодӣ мубрам мегардад, зеро он ба ҷанбаҳои ахлоқӣ ва иҷтимоии амалиёти молиявӣ тамаркуз менамояд;

- **пешниҳод карда шудааст**, ки стандартҳои ягонаи баҳисобгирии муҳосибӣ, ки ба хусусиятҳои тиҷорати милли мутобик карда шудаанд, таҳия карда шуда, нақши ташкилотҳои касбии муҳосибон дар таҳияи тавсияҳои методӣ, ҷорӣ намудани технологияҳои рақамии автоматикунонии равандҳои баҳисобгирии муҳосибӣ пурзӯр карда шавад.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот нишон доданд, ки онҳо ба таҳлили пурраи қорҳои илмии муаллифони гуногун дар мавзӯи таҳқиқшуда, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Барномаи миёнамуҳлати рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025, қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи чораҳои иловагӣ оид ба амалигардонии Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», «Дар бораи тадбирҳои иловагии танзими баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ», инчунин Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» таъя менамоянд. Таҳқиқоти илмӣ ба самти қорҳои илмӣ таҳқиқоти Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибқории Тоҷикистон мувофиқ мебошад. Маводи маҷаллаҳои махсуси илмӣ соҳавӣ, иттилооти ҳисоботҳои молиявии субъектҳои хоҷагидорӣ, хусусан субъектҳои хоҷагидорӣ дорои манфиати умум, натиҷаҳои мусоҳибаҳо ва пурсишҳои муаллиф истифода шуда, қорбурди дурусти усулҳои муназзами ҳалли мушкилот дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ таъмин карда шудааст.

Хулоса ва тавсияҳо, ки дар асоси таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ пешниҳод гардидаанд, ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқ мебошанд:

– **назарияи таҳқиқот** ба муқаррароти маъруфи назариявӣ ва методологии соҳаҳои гуногуни илмӣ иқтисодии муосир оид ба масъалаи мавриди омӯзиш, қорҳои бунёдии илмӣ олимони иқтисоддони ватанӣ ва хориҷӣ дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит асос ёфтааст;

– **ғояи таҳқиқот** аз омӯзиши дастуру супоришҳо ва Паёмҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, таҳлили ҳамаҷонибаи назарияҳо ва муқаррароти баҳисобгирию таҳлиلى ва назоратӣ, таҷрибаи мамлакатҳои хориҷӣ, истифода аз маводи конференсияҳо ва интишороти илмӣ, инчунин маводи таҳлилию тафсирии муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ сарчашма мегардад;

– истифодаи усулҳои таҳхис ва таҳлили вазъи ҷорӣ баҳисобгирии молиявӣ, инчунин асосноккунии тавсияҳои амалӣ бо таъя ба таҳлили таҷрибаи ҷаҳонӣ дараҷаи баланди эътимоднокӣ ва татбиқи натиҷаҳои бадастомадаро тасдиқ мекунад;

– барои тасдиқи фарзия ва хулосаҳо маълумоти омӯӣ, санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ ва таҳқиқоти амалӣ, аз ҷумла таҳлили ҳолатҳои татбиқи СБҲМ дар низомҳои баҳисобгирии молиявии субъектҳои хоҷагидорӣ истифода шудаанд.

Хулоса ва тавсияҳо ба таҳлили илмӣ натиҷаҳои назариявӣ ва таҷрибавӣ асос ёфтаанд.

Саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ дар рушди назария ва амалияи баҳисобгирии муҳосибӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ ифода меёбад ва ҷунин ҷанбаҳои асосиро, ки аз ҷониби худӣ муаллиф мустақилона анҷом дода шудаанд, дар бар мегирад:

– таҳияи пойгоҳи назариявии таҳқиқот, аз ҷумла таснифоти васеи низомҳои миллии баҳисобгирии муҳосибӣ ва таҳлили муфассали таъсири ҷаҳонишавии иқтисодӣ ба ин низомҳо;

– пешниҳоди тавсияҳо оид ба ҳамгироии принципҳои иқтисодии исломӣ ба низоми баҳисобгирии муҳосибӣ;

– таҳқиқи вазъи баҳисобгирии молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҳлили мушкилот ва монеаҳо дар татбиқи СБҲМ, пешниҳоди тавсияҳои амалӣ оид ба тақмили низоми баҳисобгирии молиявӣ ва мутобиқгардонии он бо СБҲМ;

– таҳияи методологияи арзёбии имкони татбиқи СБҲМ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дарназардошти хусусиятҳои қонунгузорӣ ва муҳити иқтисодии мамлакат;

– тақмили сиёсати баҳисобгирӣ, нақшаи ҳисобҳо ва назорати дохилӣ дар доираи ҳадафҳои татбиқи СБҲМ.

Ҷиҳати расидан ба ҳадафҳои гузошташудаи таҳқиқот дар тамоми зинаҳои таҳқиқот, аз ҷумла интиҳоби мавзӯ, асосноккунии мубрамаи ва аҳаммияти он барои илми муҳосибии муосир, муқаррар кардани мақсад ва иҷрои вазифаҳои он бо иштироки бевоситаи муаллиф анҷом дода шудаанд.

Муқаррароти асосии диссертатсия дар 52 адад қори илмӣ инъикос ёфтааст, аз ҷумла 1 монография ва 51 мақолаи илмӣ, аз онҳо 22 мақола дар маҷаллаҳои тақризшаванда ба нашр расонида шудаанд.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар шакли гузоришҳои илмӣ ва тавсияҳои амалӣ пешкаш гардида, дар конференсияҳои байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ, ки тули солҳои 2020-2025 баргузор гардидаанд, аз тарафи муаллиф маъруза гардида, баҳои мусбат гирифтаанд. Муқаррароти назариявӣ ва тавсияҳои амалии таҳқиқот дар раванди таълимии зинаи бакалавриат ва магистратура бо самти ихтисоси «Баҳисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудит» дар Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ ва соҳибқории Тоҷикистон истифода мешаванд (маълумотнома-санади татбиқ мавҷуд аст).

Шурои диссертатсионӣ ба хулоса омад, ки таҳқиқоти диссертатсионии Каримов Баҳодур Ҳасанович дар мавзӯи «Методология ва амалияи бунёдшавии низоми миллии баҳисобгирии молиявӣ дар шароити ҷаҳонишавии иқтисодӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.08 - Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит қори мустақилона анҷомшудаи илмӣ маҳсуб ёфта, дорои мубрамаи, навғониҳои илмӣ ва аҳаммияти назариявӣ амалӣ мебошад ва дар таҳкими асосҳои назариявӣ методии низоми миллии

баҳисобгирии молиявӣ сахм гузошта, имкон медиҳад, ки масоили ҳалталаби соҳа ҳаллу фасл гарданд.

Дар маҷлиси шурои диссертатсионӣ аз 11 октябри соли 2025 қарори сазовор донишҷуи Каримов Баҳодур Ҳасанович ба дараҷаи илмии доктори илмҳои иқтисодӣ қабул карда шуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар маҷлиси шурои диссертатсионӣ аз 16 нафар аъзои шуро 15 нафар (2 нафар онлайнӣ) иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм оид ба ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда - 5 нафар. Овоз доданд: тарафдор – 14 нафар, муқобил - нест, бюллетени безътибор - нест.

**Раиси шурои
диссертатсионӣ, д.и.и., профессор**

Иброҳимзода И.Р.

**Котиби илмии шурои диссертатсионӣ,
доктори фалсафа (PhD)**

Сайфиддинзода С.С.

11 октябри соли 2025